

itzulpena:

Mirari Peso Gabiña

Hodei de Abajo Petralanda

Nahaia Kalparsoro Urrutikoetxea



Paziente egoiliarra

ARTHUR CONAN DOYLE



BOOKTEGI

Euskal literatura denon eskura

ARTHUR CONAN DOYLE

Paziente egoiliarra

Itzulpena:

Andoni Barragan

Zuzenketa:

Maidor Intxaurtieta

Maketazioa:

Maddi Garcia

NIRE ADISKIDE SHERLOCK Holmes jaunaren buru-berezitasun batzuk azaltzen ahalegindu eta saiatu naiz memoria sail inkoherente samarrari bueltaka. Egia esan, serie inkoherente samar honek harrituta utzi nau, nire asmoari erantzungo dioten adibideak aurkitzeko izan dudan zailtasunak. Izan ere, Holmesek arrazoiketa analitikoen nolabaiteko *indarra* egin duen eta bere ikerketa-metodo berezien balioa frogatu duen kasuetan, gertaerak berak hain arinak edo hain arruntak izan dira askotan, non ez bainuen neure burua publikoaren aurrean jartzeko arrazoirik sentitu. Bestalde, maiz gertatu izan da ikerketa batzuetaz arduratu izana, non gertakariak izaerarik nabarmenena eta dramatikoena izan duten, baina non berak haien kausak zehaztean hartu duen parte-hartzea nik, bere biografoak bezala, nahi nuena baino nabarmenagoa izan den. Eskarlatazko ikerketa izenburupean kontatu dudan kontu txikia, eta geroago Gloria Scotten galerarekin lotutako beste batek, historialaria betiko mehatxatzen duten Scylla eta Charybdis hauen adibide izan daitezke. Baliteke orain idaztera noan ataltxoan nire adiskideak jokatu zuen papera behar bezain nabarmendua ez izatea; eta, hala ere, zirkunstantzien zerrenda osoa hain da nabarmena, non ezin baitut serie honetatik erabat baztertu.

Urriko egun itxi eta euritsua izan zen. Gure pertsianak erdi itxita zeuden, eta Holmes sofan konkortuta zegoen, goizean postaz jaso zuen gutun bat behin eta berriz irakurtzen. Niretzat, Indiako nire agintaldiak beroa hotza baino hobeto jasateko trebatu ninduen, eta 90 graduko temperatura ez zen oztopoa. Baina papera ere ez zen interesgarria. Parlamentua altxatu egin zen. Denak herritik kanpo zeuden, eta Oihan Berri-ko argiguneak edo Hego Itsaso-ko harri-koskorak ikusteko irrikaz nengoen. Agortutako banku-kontu batek oporrak atzerarazi zizkidan, eta nire lagunari zegokionez, ez landak, ez itsasoak, ez zioten inolako erakarpenik egiten. Bost milioi pertsonaren erdigunean etzanda egotea maite zuen, bere harizpiak luzatu eta zeharkatzen zituela, argitu gabeko krimenaren zurrumurru edo susmo txiki guztiei erantzunez. Naturaren estimuak ez zuen lekurik aurkitu bere dohain askoren artean, eta bere aldaketa bakarra zera izan zen, herriko gaizkilearengandik aldendu bere anaia aurkitzera joateko.

Ezin dut data zehatza jakin, izan ere, nire oroitzapen batzuk oker daude, baina lehen urtearen amaiera aldera izan behar zuen Holmesek eta biok ganberak partekatu genituen Baker Street-en. Urriko eguraldi zalapartatsua zen, eta biok etxe barruan egon ginen egun osoan zehar, ni, nire osasun kaskarrarekin beldur nintzelako udazkeneko haize gogor bati aurre egiteko gai izango nintzen, bera buru-belarri sartuta zegoen bitartean erabat xurgatzen zuten ikerketa kimiko latz haietako

batzuetan. Arratsalde aldera, ordea, probeta bat apurtzeak bere ikerketa amaiera goiztiarra ekarri zuen, eta aulkitik altxatu zen, pazientzia-oihu batekin eta bekokia lainotuta.

— Egun oso bateko lana hondatuta, Watson — esan zuen, leihorantz pausoka. — Hara! Izarrak irten dira eta haizea eten egin da. Zer diozu Londresen barrena ibilaldi bat egiteari?

Aspertuta nengoen gure egongela txikiaz, eta gogo onez onartu nuen. Hiru orduz elkarrekin ibili ginen, etengabe aldatzen ari den bizitzaren kaleidoskopio izeneko tresna optikotik begira Fleet Street eta Stranden barrena gindoazen heinean. Haren hizketaldi bereizgarriak, xehetasunei zorrotz erreparatzeak eta inferentzia ahalmen sotilak, dibertitu eta liluratuta utzi ninduten. Hamarrak ziren berriro Baker Streetera iritsi arte. Zalgurdi bat zegoen gure atean zain.

— Mmm! Medikua... familia medikua, uste dut — esan zuen Holmesek. — Ez da denbora asko egon praktikatzen, baina lan asko egin behar izan du. Zatoz gurekin lan egitera kontsultara, gomendatzen ditzut! Zorionez itzuli egin ginen!"

Holmesen metodoak nahikoa ezagutzen nituen haren arrazoibideak jarraitu ahal izateko. Horregatik, zalgurdi barruko lanpara-argian zintzilik zegoen, zumezko saskiko hainbat medikuntza-tresnen izaerak eta egoerak bere dedukzio azkarra egiteko datuak eman zizkiotela ikusi ahal izan nuen. Goiko gure leihoko argiak erakusten zuen bisita berantiar hau guretzat pentsatua zegoela. Jakinmin pixka batekin, zer izan zitekeen anai mediku bat ordu horretan gugana bidaltzeko, Holmesi gure santutegira jarraitu nion.

Sartu ginenean, sutondoan zegoen aurpegi estua eta zurbila zuen bibote gorridun gizasemea aulkitik altxatu zen. Bere adina ez zen agian hogeita hamar baino gehiagokoa izango, baina aurpegi nekatua eta kolore ahula ikusita, bizitzak indarra xurgatu eta gartzetasuna lapurtu ziola antzeman zitekeen. Haren jokamoldea urduria eta lotsatia zen, jaun sentibera baten antzekoa, eta altxatzen ari zela tximiniaren gainean jartzen zuen esku zurbil eta meheak, zirujauarena baino, artista batena zirudien. Bere janzkera xumea eta iluna zen: lebita beltza, praka ilunak eta kolore ukitu bat bere gorbatan.

— Arratsalde on, medikua — esan zuen Holmesek alai. — Pozten nau minutu gutxi batzuk bakarrik itxaron duzula ikusteak.

— Orduan, nire gurdizainarekin hitz egin duzu?

— Ez, ondoko mahaiko kandelak esan dit. Mesedez, esadazu nola lagun zaitzakedan.

— Nire izena Percy Trevelyan doktorea da — esan zuen gure bisitariak, — eta Brook Street 403an bizi naiz.

— Ez al zara nerbio-lesio ilunei buruzko monografia baten egilea? — galdetu nion.

Haren masail zurbilak atseginez gorritu egin ziren bere lana ezagutzen nuela entzutean.

— Hain gutxitan entzuten dut nire lanari buruz, ezen nahiko hilda zegoela uste nuen, — esan zuen.

— Nire argitaratzaileek salmentaren inguruan oso iritzi etsigarria eman zidaten. Zu zeu medikua zara, ezta?

— Armadako zirujau erretiratua.

— Nire zaletasuna beti izan da nerbioetako gaixotasuna. Erabateko espezialitate bihurtu nahi nuke, baina, jakina, gizon batek hartu behar du hasieran eskura dezakeena. Hau, ordea, galderaren ondoan dago, Sherlock Holmes jauna, eta ondo ulertzen dut zure denbora zenbateraino den baliotsua. Kontua da orain dela gutxi Brook Streeteko nire etxean gertakari berezi bat gertatu dela, eta gauean hainbesteraino iritsi ziren, non ezin nuen beste ordu batez itxaron zure aholku eta laguntza eskatzeko.

Sherlock Holmes eseri eta pipa piztu zuen. — Ongi etorria zara biontzat — esan zuen. — Mesedez, azaldu iezadazu zehatz-mehatz zerk kezkatzen zaituen.

— Horietako bat edo bi hain hutsalak dira — esan zuen Dr. Trevelyanek, — benetan ia lotsatuta nagoela haiek aipatzeaz. Baina arazoa hain da azalezina, eta azkenaldian hartu duen orientazioa hain da konplexua, non guztia aurkeztea erabaki dudan, eta zuk epaituko duzu zer den garrantzitsua eta zer ez.

» Hasteko, behartuta nago nire unibertsitateko karrerari buruz zerbait esatera. Londresko Unibertsitateko gizona naiz, badakizu, eta ziur nago ez duzula pentsatuko nire laudorioak modu desegokian kantatzen ari naizenik esaten badut nire ikasle karrera oso itxaropentsutzat jotzen zutela nire irakasleek. Graduatu ondoren ikerkuntzara dedikatzen jarraitu nuen, King's College ospitalean postu txiki bat hartuz, eta zorte onekoa izan nintzen katalepsiaren patologiaren inguruko ikerketengatik interes handia pizteko eta, azkenik, zure lagunak aipatu berri duen nerbio-lesioei buruzko monografiaren Bruce Pinkerton saria eta domina irabazi ahal izateko. Ez nintzateke urrunegi joango esango banu garai hartan karrera ospetsu baten inpresio orokorra neukala aurrean.

» Baina oztopo handi bakarra nire kapital faltan zegoen. Erraz ulertuko duzunez, asmo handiak dituen espezialista bat Cavendish Square auzoko dozena kaleetako batean hastera behartuta dago, eta horrek guztiak alokairu eta altzari gastu izugarriak dakartza. Aurretiazko gastu honetaz gain, prest egon behar du bere burua urte batzuetan mantentzeko eta itxura oneko gurdi eta zaldi bat

alokatzeko. Hori egitea nire ahalmenetik kanpo zegoen, eta espero nuen ekonomiari esker hamar urte barru nahikoa aurreztuko nuela nire plaka jarri ahal izateko. Bat-batean, ordea, ustekabeko gertakari batek aukera berritzaile bat ireki zidan.

» Niretzat guztiz ezezaguna zen jaun baten bisita izan zen ,Blessington izenekoa. Goiz batean nire gelara igo zen, eta negozioetan murgildu zen berehala.

» “Azkenaldian hain ibilbide bikaina izan duen eta sari bikaina irabazi duen Percy Trevelyan bera zara ?” esan zuen.

» Burua makurtu nuen.

» “Erantzun zintzo”, jarraitu zuen, “zure intereserako ona izango baita hori egitea. Gizon arrakastatsua izateko abilezia guztia duzu. Ba al duzu ardurarik?”.

» Ezin izan nion irribarre egiteari eutsi, galderaren bat-batekotasunagatik.

» “Nire partea daukadala uste dut”, esan nion.

» “Ohitura txarren bat? Ez zaitu edariak erakartzen, ezta?”

» “Benetan, jauna!” esan nuen.

» “Nahiko ondo! Hori ongi dago! Baina galdetzer behartuta nengoen. Ezaugarri horiekin guztiekin, zergatik ez zaude lanean?”.

» Sorbaldak jaso nituen.

» “Etorri, etorri!” esan zuen, bere modu zalapartatsuan. “Istorio zaharra da. Zure garunean poltsikoan baino gehiago, ezta? Zer esango zenuke Brook Streeten hasiko bazina?”.

» Harrituta begiratu nion.

» “O, niregatik da, ez zuregatik”, esan zuen. “Erabat zintzoa izango naiz zurekin, eta komeni bazaizu oso ondo etorriko zait niri. Milaka batzuk dauzkat inbertitzeko, ikusi duzu, eta uste dut zugar inbertituko ditudala”.

» “Baina zergatik?” arnasestuka hasi nintzen.

» “Beno, beste edozein espekulazio bezalakoa da, eta gehienak baino seguruagoa”.

» “Zer egin behar dut, bada?”

» “Esango dizut. Etxea hartu, altzariz hornitu, neskameei ordaindu eta leku osoa kudeatuko dut. Egin beharreko gauza bakarra aulkia kontsultan jartzea da. Poltsiko-dirua eta guzti utziko dizut. Gero, irabazten duzunaren hiru laurdenak emango dizkidazu, eta beste laurdena zeuretzat gordeko duzu.”

» Holmes jauna, Blessington gizona niregana hurbildu zen proposamen arraro hau egiteko. Ez zaitut

nekatuko nola hitzartu eta negoziatu genuen kontuarekin. Azkenean, Lady Day egunean etxera joan nintzenean, eta praktikan hasi nintzen berak proposatutako baldintza berdinetan. Bera etorri zen nirekin bizitzera, gaixo egoiliar baten izaeran. Bere bihotza ahul zegoen, dirudienez, eta etengabeko gainbegiratze medikua behar zuen. Lehen solairuko bi gela onenak egongela eta logela bihurtu zituen beretzat. Ohitura bereziko gizona zen, konpainiak baztertzan zituena eta oso gutxitan irtetzen zena. Bere bizitza irregularra zen, baina alderdi batean erregularotasuna bera zen. Arratsaldero, ordu berean, kontsulta-gelara sartzen zen, liburuak aztertu, nik irabazitako ginea bakoitzeko bost eta hiru penike utzi eta gainerakoak bere gelan zegoen kutxa gotorrera eramaten zituen.

» Konfiantzaz esan dezaket ez zuela inoiz izan bere espekulazioez damutzeko aukerarik. Hasieratik arrakasta izan zuen. Kasu on batzuek eta ospitalean lortutako ospeak azkar eraman ninduten arrakastara, eta azken urteotan gizon aberats bihurtu dut.

» Hainbeste, Holmes jauna, nire iraganeko historiagatik eta Blessington jaunarekin dudak harremanengatik. Gaur gauean hona etortzeko gertatu dena kontatzea besterik ez zait geratzen.

» Duela aste batzuk Blessington jauna etorri zitzaidan, iruditu zitzaidan bezala, egoera kezagarrian. West End-en egindako lapurreta batzuei buruz hitz egin zuen, eta, oroitzen naiz, urdurituegi zegoela iruditu zitzaidala, gure leiho eta ateei kisketa sendoagoak gehitzeko egun bat gehiago ez genuela itxaron behar adieraziz. Astebetez egoera egonezin berezi batean jarraitu zuen, leihoetatik etengabe begiratzen eta afariaren aurrekari izan ohi zen ibilaldi laburra egiteari utzita. Bere joeragatik deigarria iruditu zitzaidan zerbait edo norbaiti beldur mortala ziola, baina puntuaz galdetu nionean hain iraingarri bihurtu zen, non gaia uztera behartu nuen. Pixkanaka-pixkanaka, denbora pasa ahala, bere beldurrak itzaltzen joan ziren, eta lehengo ohiturak beritu zituen, egoera berri batek, orain etzanda dagoen egoera miserablera eraman zuen arte, malkartsu utziz."

» Gertatu zena ondorengoa izan zen. Duela bi egun orain irakurtzen ari natzaizun gutuna jaso nuen. Ez dago ez helbiderik ez datarik erantsita.

» 'Orain Ingalaterran bizi den noble errusiar batek', dio, 'pozik hartuko luke Percy Trevelyan doktorearen laguntza profesionala. Urte batzuetan eraso kataleptikoen biktima izan da, eta horien gainean, jakina denez, Trevelyan medikua oso trebea da. Bihar arratsaldeko sei eta laurdenean deitzea proposatzen du, baldin eta Trevelyan medikua etxean egotea gomendagarria izango da.'

» Gutun honek asko interesatzen ninduen, katalepsiaren azterketaren zailtasun nagusia gaixotasunaren arrarotasuna delako. Sinetsiko duzu, bada, nire kontsulta-gelan nengoela,

zehaztutako orduan, gaixoa agertu zenean.

» Gizon adinekoa zen, argala, xumea eta arrunta, inola ere ez errusiar noble baten kontzepzioa. Askoz gehiago harritu ninduen bere lagunaren itxurak. Hau gazte garaia zen, harrigarriki galanta, aurpegi iluna eta bortitza zuena eta Herkules baten gorputz-adarrak eta bularra zituen. Eskua bestearen besapean zeukan sartuta, eta aulki batera lagundu zion bere itxuratik nekez espero zitekeen samurtasun batekin. “Barkatuko duzu sartzea, medikua”, esan zidan, ingelesez pixka bat hitz eginez. “Hau nire aita da, eta bere osasuna niretzat garrantziarik handiena duen kontua da”.

» Hunkitu egin ninduen mutilaren kezka horrek. “Kontsultan gelditzea gustatuko litzaizuke agian?” esan nion.

» “Ez, munduko ezergatik”, esan zuen erdi negarrez beldurrezko keinu batekin. “Adierazi dezakedana baino mingarriagoa da niretzat. Nire aita krisialdi ikaragarri horietako batean ikusiko banu sinetsita nago inoiz ez nukeela gaingaituko. Nire nerbio-sistema oso sentikorra da. Zure baimenarekin, itxarongelan geratuko naiz nire aitaren kasua aztertzen duzun bitartean”.

» Horri, noski, baiezkoa eman nion, eta gazteak alde egin zuen. Gaixoa eta biok bere kasuaren inguruko eztabaidan murgildu ginen, eta ohar zehatzak hartu nituen. Ez zen adimenagatik nabarmena, eta haren erantzunak sarri mugatuak ziren, gure hizkuntzaren ezagutza justuari egotzi nizkionak. Hala ere, bat-batean, idazten eserita nengoela, nire galderei erantzuna emateari utzi zion, eta beregana jiratu nintzenean harrituta geratu nintzen bere aulkian tente-tente eserita zegoelako, aurpegi guztiz huts eta zurrun batekin begiratzen zidala. Berrito bere gaixotasun misteriotsuaren esku zegoen.

» Nire lehen sentipena, esan berri dudana bezala, errukiaren eta izuarena izan zen. Nire bigarrena, uste dut, gogogabetasun profesional bat zen. Nire pazientearen pulsuaren eta tenperaturaren oharra hartu nituen, haren giharren zurruntasuna probatu eta bere erreflexuak aztertu nituen. Baldintza horietako batean ere ez zegoen inolako irregulartasun nabarmenik, nire lehengo bizipenekin bat egiten zutenik. Halako kasuetan amil nitritoak arnasteak emaitza onak ematen zizkidan, eta une honek bere bertuteak probatzeko aukera bikaina zirudien. Botila nire laborategian zegoen behean, beraz, nire pazienteak bere aulkian eserita utzita, korrika jaitsi nintzen hartzera. Atzerapen pixka bat egon zen aurkitzeko —bost minutu, demagun—, eta gero itzuli nintzen. Imajinatu nire harridura gela hutsik eta gaixoa desagertuta aurkitzerako unean.

» Noski, nire lehen ekintza itxarongelara korrika joatea izan zen. Semea ere joana zen. Aretoko atea itxita zegoen, baina ez zen guztiz itxi. Pazienteak onartzen dituen nire mutila berria da eta ez da inola ere azkarra. Behean itxaroten du, eta korrika igotzen da pazienteak erakusteko, kontsulta-gelako txirrina jotzen dudanean. Ez zuen ezer entzun, eta egoerak erabateko misterioa izaten jarraitu zuen. Blessington jauna etorri zen handik gutxira bere ibilalдитik, baina ez nion ezer esan gaiari buruz, egia esan, azkenaldian berarekin ahalik eta gutxien komunikatzen saiatu naiz.

» Beno, ez nuen inoiz pentsatu errusiarra eta haren semeaz ezer gehiago jakingo nuenik, beraz, imajina dezakezue nire harridura, gaur arratsaldean, ordu berean, biak nire kontsulta-gelara sartu direnean, aurretik egina zuten bezala.

» “Atzoko bat-bateko irteeragatik barkamen asko zor dizkizudala sentitzen dut, mediku”, esan zuen gaixoak.

» “Aitortzen dut asko harritu nintzela”, esan nuen.

» “Beno, kontua da”, adierazi zuen, “eraso hauetatik sendatzen naizenean nire burua beti lausotuta daukadala aurretik gertatutako guztiari dagokionez. Gela arraro batean esnatu nintzen, eta zure falta zela medio, nahastuta nindoan moduan kalera irten nintzen”.

» “Eta nik”, esan zuen semeak, “nire aita itxarongelako atea pasatzen ikusita, jakina, kontsulta amaitu zela pentsatu nuen. Etxera heldu arte ez nintzen egiazko egoeraz jabetzen hasi”.

» “Tira”, esan nion barrez, “ez da kalterik egin, ikaragarri harritu nauzula izan ezik; beraz, jauna, atsegin handiz itxarongelara joango bazina, pozik jarraituko nuke hain amaiera bortitzera eramandako gure kontsultarekin”.

» Ordu erdiz edo agure horren sintomak eztabaidatu nituen berarekin, eta gero, hari agindua eman ondoren, semearen besotik joaten ikusi nuen.

» Esan dizut Blessington jaunak normalean eguneko ordu hori aukeratzen zuela ariketa egiteko. Handik gutxira sartu eta igo zen. Handik berehala entzun nuen korrika jaisten, eta nire kontsulta-gelan sartu zen izuak erotuta dagoen gizon baten antzera.

» “Nor egon da nire gelan?” oihu egin zuen.

» “Inor ez”, esan nion.

» “Gezurra diozu!” oihu egin zuen. “Zatoz eta begiratu!”

» Haren mintzairaren gordintasuna gainditu nuen, beldurrez erdi burutik kanpo zegoela zirudien. Berarekin igo nintzenean alfonbra argiaren gainean hainbat oinatz seinalatu zituen.

» “Horiek nireak direla esan nahi al duzu?” oihukatu zuen.

» Zalantzarik gabe, berak egin zezakeen best edozein baino askoz ere handiagoak ziren, eta bistan zenez nahiko freskoak ziren. Euria gogor egin du gaur arratsaldean, dakizuenez, eta nire pazienteak izan dira deitu duten bakarrak. Izan behar zen, bada, itxarongelako gizona, arrazoi ezezagun batengatik, bestearekin lanpetuta nengoela, nire gaixo egoiliarren gelara igo izana. Ez da ezer ukitu edo hartu, baina han zeuden intrusioa dudarik gabeko gertaera izan zela frogatzeko oinatzak.

» Blessington jauna uste baino hunkituago zegoela zirudien, nahiz eta, noski, nahikoa zen edonoren lasaitasuna aztoratzeko. Besaulki batean eserita negarrez zegoen, eta nekez lortu nuen koherentziaz hitz egin dezan. Haren iradokizuna izan zen zuregana etortzea, eta, jakina, berehala ikusi nuen egokia zela, izan ere, zalantzarik gabe, gertakaria oso berezia da, bere garrantzia guztiz gainditzen duela dirudien arren. Bakarrik itzuliko bazina nirekin nire zalgurdian, gutxienez lasaituko zinateke, nahiz eta nekez espero dudan gertaera aipagarri hau azaltzeko gai izango zarenik.

Sherlock Holmesek arretaz entzun zuen kontakizun luze hura eta horrek erakutsi zidan bere interesa biziki piztu zela. Aurpegia beti bezain sorgor zegoen, baina betazalak begien gainean gogorrago erortzen ziren, eta kea lodiago kiribildu zitzaion pipatik, medikuaren ipuineko pasarte bitxi bakoitza azpimarratzeko. Gure bisitariak amaitu zuenean, Holmes hitzik gabe zutitu zen, nire txapela eman zidan, mahaitik berea hartu eta Trevelyan medikua jarraitu zuen ateraino. Ordu laurden baten buruan, Brook Streeteko medikuaren egoitzako atean utzi gintuzten, West Endeko praktika batekin lotzen den etxe ilun eta zapal horietako batean. Orrialde txiki batek onartu gintuen, eta berehala hasi ginen eskailera zabal eta alfonbraz beteak igotzen.

Baina etenaldi berezi batek geldialdiarazi gintuen. Goiko argia bat-batean itzali zen, eta ilunpetik ahots mehe eta dardaratsu bat etorri zen.

— Pistola bat daukat, — esan zuen. — Hitza ematen dizut tiro egingo dudala hurbiltzen bazara.

— Hau benetan izugarria bilakatzen ari da, Blessington jauna, — esan zuen Trevelyan doktoreak.

— O, orduan zu zara, medikua, — esan zuen ahotsak, lasaitasun handiz. — Baina beste jaun horiek, al dira itxuratzen dituztenak?

Ilunpetik irtendako azterketa luze baten kontziente ginen.

— Bai, bai, ondo dago, — esan zuen ahotsak azkenean. — Gora igo zaitezke, eta barkatu nire neurriek haserretu bazaituzte.

Hitz egiten ari zen bitartean, eskaileretako gasaren argia berriro piztu zuen, eta gure aurrean itxura

bitxia zuen gizon bat ikusi genuen, haren agerpena eta ahotsa, biak, nerbio desegokiak zituela adieraziz. Oso gizona zen, baina antza denez, noizbait askoz gizenagoa izandakoa, beraz, azala aurpegian zintzilik zegoen poltsa solteetan, txakur belgikar baten masailen antzera. Gaixo kolorekoa zen, eta bere ile mehe eta uhinduak bere emozioaren intentsitateaz tente jartzen zela zirudien. Eskuan pistola bat zeukan, baina poltsikoan sartu zuen aurrera egin ahala.

— Arratsalde on, Holmes jauna — esan zuen. — Oso eskertuta nago zu etorri izanaz. Inork ez zuen inoiz zure aholkua nik baino gehiago behar izan. Uste dut, Trevelyan doktoreak nire geletan justifikaziorik gabeko intrusio horretaz hitz egin dizula.

— Hala da, — esan zuen Holmesek. — Nortzuk dira bi gizon horiek Blessington jauna, eta zergatik molestatu nahi zaituzte?

— Beno, tira — esan zuen gaixo egoiliarrak, urduri, — zaila da hori esatea. Nekez espero dezakezu nik hori erantzutea, Holmes jauna.

— Ez dakizula esan nahi duzu?

— Sartu hona, mesedez. Besterik gabe, izan hemen sartzeko adeitasuna.

Bere logelara eraman zuen, handia eta eroso altzariz hornitua.

— Ikusten duzu hori, — esan zuen, bere ohearen muturrean zegoen kutxa beltz handi bati seinalatuz.

— Inoiz ez naiz oso gizon aberatsa izan, Holmes jauna, ez dut inoiz inbertsio bakarra ere egin nire bizitzan, Trevelyan medikuak esango zizun bezala. Baina ez dut bankariengan sinisten. Inoiz ez nintzateke bankari batekin fidatuko, Holmes jauna. Gure artean, daukadan apurra kutxa horretan dago, beraz, uler dezakezu zer esan nahi duen niretzat pertsona ezezagun bat nire geletara sartzearen deserosotasuna.

Holmesek Blessingtoni begiratu zion bere galdera-moduan eta burua astindu zuen.

— Ezin dizut gomendiorik eman ni engainatzen saiatzen bazara, — esan zuen.

— Baina dena esan dizut.

Holmesek orpo gainean jiratu zen nazka keinu batekin. — Gabon, mediku Trevelyan, — esan zuen.

— Eta niretzat aholkurik ez? — egin zuen oihu Blessingtonek, ahots hautsi batez.

— Nire aholkuazaretzako, jauna, egia esatea da.

Minutu bat beranduago kalean geunden eta etxera bidean. Oxford Street zeharkatu genuen eta Harley Streetetik erdibidean geunden nire adiskidearen hitz bat jaso baino lehen .

— Sentitzen dut halako ergelkeria egitera ekarri izana, Watson, — esan zuen azkenean. — Kasu

interesgarria da, gainera.

— Gutxi egin dezaket, — aitortu nuen.

— Beno, agerikoa da bi gizon daudela; gehiago agian, baina bi gutxienez, arrazoiren batengatik Blessingtonen lagun honengana iristeko erabakia hartua dutenak. Dudarik ez dut buruan, bai lehenengoan eta baita bigarrenean ere, gazte hura Blessingtonen gelara sartu zela, bere konfederatuak, asmagarritzko tresna baten bidez, medikua tartean sartzea eragozten zuen bitartean.

— Eta katalepsia?

— Imitazio iruzurrezkoa, Watson, nahiz eta nekez ausartuko nintzatekeen gure espezialistari horrenbeste iradokitzea. Oso erraza da imitatzea. Nik neuk egin dut.

— Eta gero?

— Aukeraren arabera, Blessington kanpoan zegoen bakoitzean. Kontsulta baterako hain ezohiko ordua aukeratzearen arrazoia, jakina, itxarongelan beste pazienterik ez egotea ziurtatzea zen. Gertatu zen, ordea, ordu hori Blessingtonen eguneroko paseoarekin bat zetorrela, eta horrek erakusten du ez zutela bere egunerokotasuna oso ondo ezagutzen. Jakina, harrapaketa atzetik ibili izan ez balira, gutxienez hura bilatzeko saiakeraren bat egingo zutela. Gainera, gizon baten begietan irakur dezaket bere azalaren beldur denean. Pentsaezina da gizon honek halako bi etsai mendekatzaile egin izana hori jakin gabe. Eusten diot, beraz, ziur dakiela nor diren gizon horiek, eta bere arrazoiengatik eskutatzen duela. Baliteke bihar aldarte komunikatiboagoan aurkitzea.

— Ez al dago alternatibarik, — iradoki nion, — barregarriki ezinezkoa, dudarik gabe, baina hala ere, pentsa daitekeena? Errusiar kataleptikoaren eta bere semearen istorio osoa Trevelyan doktorearen asmakizuna izan daiteke, bere helburu propioetarako Blessingtonen geletan egon izan dena?

Gas argian ikusi nuen Holmesek irribarre dibertigarria zeramala nire irteera distiratsu honetan.

— Ene lagun maitea, — esan zuen, — bururatu zitzaidan lehen irtenbideetako bat izan zen, baina laster lortu nuen medikuaren istorioa berrestea. Mutil gazte horrek eskailerako alfonbra gainean arrastoak utzi zituen eta horrekin nahiko soberan geratu zitzaidan gelan egindakoak ikusteko eskatzea. Bere oinetakoak Blessingtonenak bezalako puntadunak izan beharrean behatz karratuak zirela esaten dizudanean, eta medikuarenak baino hazbete eta herena luzeagoak zirela, aitortuko duzu ezin dela zalantzarik izan bere indibidualtasunaz. Baina orain bertan lo egin dezakegu, harritu egingo naiz goizean Brook Streetetik zerbait gehiago entzuten ez badugu.

Sherlock Holmesen profezia laster bete zen, eta modu dramatikoan. Hurrengo goizeko zazpi eta

erdietan, egunaren lehen distira batean, nire ohe ondoan zutik aurkitu nuen bere mantala jantzita.

— Zalgurdi bat dago gure zain, Watson, — esan zuen berak.

— Zer gertatzen da, bada?

— Brook Street negoziua.

— Albiste berririk?

— Tragikoa, baina anbigua, — esan zuen, pertsiana altxatuz. — Begira hau: koaderno bateko orri bat, 'Jainkoaren onez etorri berehala, P.T.', arkatzez idatzia. Gure laguna, medikua, gogor jarri zen hau idatzi zuenean. Zatoz, lagun maitea, premiazko deia baita.

Ordu laurden baten buruan sendagilearen etxera itzuli ginen. Lasterka atera zen guregana izu aurpegiarekin.

— O, zer negoziua! — egin zuen oihu, eskuak lokietara eramanda.

— Zer orduan?

— Blessingtonek bere buruaz beste egin du!

Holmesek txistu egin zuen.

— Bai, gauean urkatu zuen bere burua.

Sartu ginen, eta medikuak bere itxarongelara eraman gintuen.

— Ia ez dakit zer egiten ari naizen, — esan zuen. — Polizia goian dago jada. Izugarri astindu nau.

— Noiz jakin duzu?

— Goizero-goizero te katilu bat hartzen du. Neskamea sartu zenean, zazpiak aldera, han zegoen gixajoa gelaren erdian zintzilik. Lanpara astunak zintzilikatzen zuen kakoari lotu zion lokarria, eta atzo erakutsi zigun kutxaren goialdetik jauzi egin zuen.

Holmes zutik egon zen une batez pentsamendu sakonean.

— Zure baimenarekin, — esan zuen azkenean, — gora joan eta gaia aztertzea gustatuko litzaidake.

Biak igo ginen, medikua atzetik zetorrela.

Ikuskizun beldurgarria izan zen, logelako atetik sartu ginenean topatu genuena. Blessingtonek gizon honek helarazten zuen makaltasunaren inpresioaz hitz egin dut. Kakotik zintzilik zebilen heinean, handitu eta areagotu egin zen, bere itxuraz gizaki gutxi izan arte. Lepoa erauzitako oilasko baten antzera ateratzen zitzaion, eta gainerakoak are gizenagoak eta ez-naturalagoak ziruditen kontrasteagatik. Bere gau-soineko luzea baino ez zuen jantzita, eta orkatil puztuak eta oin mangelak azpitik irtetzen ziren. Haren ondoan itxura dotoreko polizia-inspektore bat zegoen, poltsiko-

koaderno batean oharrak hartzen ari zena.

— A, Holmes jauna, — esan zuen bihotz-bihotzez, nire laguna sartu zenean, — pozten nau zu ikusteak.

— Egunon, Lanner, — erantzun zuen Holmesek; — Ziur nago ez nauzula sarkintzat hartuko. Entzun al duzu egoera hau sortu zuten gertakarien berri?

— Bai, entzun dut zerbait.

— Iritzirik garatu al duzu?

— Ikusten dudanez, izuak gizona bere onetik atera du. Ohean ondo lo egin du, ikusten duzu. Bere inpresioa nahiko sakona da. Goizeko bostak dira, badakizu, suizidioak izaten direla ohikoenak. Hori izango zen bere burua urkatzeko garaia. Oso auzi deliberatua izan dela ematen du.

— Hiru ordu inguru igaro direla hil denetik esango nuke, giharren zurruntasuna ikusita, — esan nuen.

— Zerbait berezirik nabaritu duzu gelan? — galdetu zuen Holmesek.

— Bihurkin bat eta torloju batzuk aurkitu ditut eskuak garbitzeko euskarrian. Badirudi gauean ere asko erre zuela. Hona hemen tximiniatik atera ditudan lau puru zigarrokin.

— Mmm! —esan zuen Holmesek, — ba al duzu bere hautsontzia?

— Ez, ez dut inor ikusi.

— Bere zigarro-kutxatila, orduan?

— Bai, berokiaren poltsikoan zegoen.

Holmesek ireki eta barruan zeukan puru bakarra usaindu zuen.

— O, hau Habana bat da, eta beste hauek holandarrek ekialdeko Indiako kolonietatik inportatzen dituzten mota bereziko puruak dira. Normalean lastotan bilduta egoten dira, badakizu, eta luzeragatik beste edozein marka baino meheagoak dira.

Lau zigarrokinak hartu eta poltsikoko lentearekin aztertu zituen.

— Horietako bi euskarri batetik erre dira eta beste bi, ordea ez, — esan zuen. — Bi labana ez oso zorrotz batek moztu ditu, eta beste biei hortz bikain batek hozka egin die. Hau ez da suizidioa, Lanner jauna. Oso planifikatutako eta odol hotzeko hilketa bat da.

— Ezinezkoa! — oihukatu zuen ikuskatzaileak.

— Eta zergatik?

— Zergatik hil behar luke inork gizon bat halako modu trakets batean, hots, urkatuz?

— Hori da aurkitu behar duguna.

— Nola sartu zitezkeen?

— Ate nagusitik.

— Goizean debekatuta zegoen.

— Orduan, haiek sartu ondoren debekatuko zen.

— Nola dakizu?"

— Haien arrastoak ikusi nituen. Barkatu une batez, eta horri buruzko informazio gehiago eman ahal izango dizut.

Atera hurbildu zen, eta sarrailan giltzari bira eman eta modu metodikoan aztertu zuen. Gero barruan zegoen giltza atera zuen, eta hori ere ikuskatu zuen. Ohea, alfonbra, aulkiak, tximinia, hildakoa eta soka banan-banan aztertu zituzten, harik eta azkenean pozik agertu zen arte, eta nire laguntzarekin eta ikuskatzailearenarekin objektu tamalgarria moztu eta begirunez jarri zuen izara baten azpian.

— Eta soka hau?— galdetu zuen.

— Hau moztuta dago, — esan zuen mediku Trevelyanek, ohe azpitik bobina handi bat ateratzen. — Suaren gaixo-urduria zen, eta beti ondoan gordetzen zuen hau, eskailerak errez gero leihotik ihes egin ahal izateko.

— Horrek arazoak aurreztu behar izan zizkien, — esan zuen Holmesek, pentsakor. — Bai, gertaerak oso argi daude eta harrituko naiz arratsalderako ezin badizkizut horien arrazoiak eman. Blessingtonen argazki hau hartuko dut, tximiniaren gainean ikusten dudana, nire galdeketetan lagun dakidakeelako.

— Baina ez diguzu ezer esan! — oihukatu zuen medikuak.

— O, ezin da gertaeraren sekuentziaz zalantzarik egon — esan zuen Holmesek. — Hiru zeuden bertan: gaztea, agurea eta hirugarren bat, zeinaren nortasunaz ez dudan ezgutzen. Lehen biak,esan beharrik ez dago, errusiar kondea eta bere semea maskaratu zituen berberak dira, beraz, oso deskribapen ona eman dezakegu. Konplize batek sartu zituen etxe barruan. Aholku bat eskaintzen badizut, inspektore jauna, laguntzailea atxilotzea izango litzateke, ulertzen dudanez, duela gutxi zure zerbitzura sartu dena, medikua.

— Ezin dugu gazte demonioa aurkitu, — esan zuen mediku Trevelyanek; — neskamea eta sukaldaria haren bila aritu dira.

Holmesek sorbaldak altxatu zituen.

— Drama honetan papera garrantzitsua izan du, — esan zuen. — Hiru gizonak eskaileretan gora igo

ziren, oin puntetan egin zutena, zaharrena lehenengoa, gazteena bigarrena eta ezezaguna atzealdean...

— Ene Holmes maitea! — ahoskatu nuen.

— O, ezin liteke zalantzan jarri oin-marken gainjartzeari buruz. Bart gauean zein zen ikasteko abantaila izan nuen. Orduan, Blessington jaunaren gelara igo ziren, zeinaren atea giltzapean zegoela ikusi zuten. Alanbre baten laguntzaz, ordea, giltza inguratu zuten. Nahiz eta lenterik gabe hautemango duzun, barruti honetako marradurek adierazten dute, presioa non egin zen.

» Gelara sartzean, euren lehen prozedura Blessington jauna isiltzea izan behar zen. Baliteke lotan egotea, edo izuarekin hain paralizatua egotea ezen ezin izan zuen oihu egin. Horma hauek lodiak dira, eta pentsa daiteke bere oihua, bat egiteko astirik izan balu, ez zela entzun.

» Hori bermatu ondoren, begi bistakoa zait nolabaiteko kontsulta bat egin zela. Seguruenik, prozedura judizialeko zerbait izan zen. Denbora pixka bat iraun behar izan zuen, orduantxe erre baitziren puru horiek. Gizon zaharra zumezko aulki hartan eseri zen; bera izan zen puru-euskarria erabiltzen zuena. Gizon gaztea hor eseri zen; bere errautsak komodaren kontra kolpatu zituen. Hirugarren laguna gora eta behera ibili zen. Blessington, nire ustez, tente eseri zen ohean, baina horretaz ezin naiz erabat ziur egon.

» Beno, azkenean Blessington hartu eta urkatu egin zuten. Gaia alde zuzenetik antolatuta zegoenez nire ustea da, urkabe gisa balio zezakeen bloke edo polea moduko bat ekarri zutela beraiekin. Bihurkin hori eta torloju horiek, nik uste dut, hura konpontzeko izan zirela. Amua ikusita, ordea, modu naturalean aurreztu zituzten arazoak. Lanak amaituta, alde egin zuten, eta euren konplizeak atea itxi zuten.

Denok entzun genuen interes handienaz gaueko ekintzen zirriborro hura. Holmesek zeinu hain arrunt eta txikietatik ondorioztatu zuen, non, seinalatu zizkigunean ere, nekez jarraitu ahal izan genion bere arrazoiketan. Inspektoreak berehala alde egin zuen laguntzaileari buruzko kontsultak egitera, Holmes eta biok Baker Streetera gosaltzera bueltatu ginen bitartean.

— Hirueterako itzuliko naiz, — esan zuen bazkaria amaitu genuenean. — Inspektorea eta medikua ordu horretan bilduko dira nirekin hemen, eta espero dut ordurako kasuak oraindik izan dezakeen iluntasun txikiren bat argitzea.

Gure bisitariak esandako orduan iritsi ziren, baina ordu laurden falta zen nire lagunak agerraldia egiteko. Sartu zenean bere aurpegieragatik, ordea, dena ondo joan zitzaiola ikusi nuen.

— Albisterik, inspektore?

— Mutikoa harrapatu dugu, jauna.

— Bikaina, eta gizonak ditut.

— Hartu dituzu! — oihu egin genuen, hirurak.

— Beno, nik behintzat lortu dut haien identitatea. Blessington deitzen den hau, espero nuen bezala, ezaguna da egoitzan, eta baita bere erasotzaileak ere. Biddle, Hayward eta Moffat dira haien izenak.

— Worthingdon bankuko koadrila,— esan zuen inspektoreak .

— Hain zuzen, — esan zuen Holmesek.

— Orduan, Blessington Sutton izan behar zen.

— Zehazki,— esan zuen Holmesek.

— Baina, horrek kristala bezain argi uzten du, — esan zuen inspektoreak.

Baina Trevelyanek eta biok harrituta begiratu genion elkarri .

— Seguru asko, Worthington bankuaren negozio handia gogoratu beharko duzu, — esan zuen Holmesek. — Bost gizon zeuden bertan, lau hauek eta Cartwright izeneko bosgarren bat. Tobin, zaintzailea, hil zuten, eta lapurrek zazpi mila liberarekin ihes egin zuten. Hau 1875ean izan zen. Bostak atxilotu zituzten, baina haien aurkako frogak ez ziren inolaz ere erabakigarriak izan. Blessington edo Sutton hau, koadrilako txarrena zena, berri bihurtu zen. Haren frogaren arabera, Cartwright urkatu zuten eta beste hirurek hamabost urte jaso zituzten. Herenegun atera zirenean, hau da, agintaldi osoa baino urte batzuk lehenago , beren kabuz jarri ziren, zuk ikusten duzun bezala, traidorearen bila eta bere kidearen heriotza mendekatzeko prest. Bi aldiz saiatu ziren harengana heltzen eta huts egin zuten; hirugarren aldiz, ikusten duzu, atera zen. Esplikatu dezakedan zerbait gehiago, Trevelyan doktorea?”

— Uste dut oso argi utzi duzula dena, — esan zuen medikuak. — Zalantzarik gabe, txunditu egin zen eguna egunkarietan askatzearen berri izan zuen eguna izan zen.

— Bai horixe. Lapurreta bati buruz hitz egiten zuen itsurik handiena izan zen.

— Baina zergatik ez dizu hau esan?

— Beno, ene jaun maitea, bere kide zaharren izaera mendekutsua ezagututa, bere nortasuna denengandik ezkutatzen saiatzen ari zen ahal zuen bitartean. Bere sekretua lotsagarria zen, eta ezin izan zuen bere burua zabaltzera eman. Hala ere, zorigaiztokoa zenez, oraindik ere Britainia Handiko legearen ezkutuaren azpian bizi zen, eta ez dut zalantzarik, inspektorea, ikusiko duzuela, ezkutu

horrek babesten ez badu ere, justiziaren ezpata hor dagoela oraindik mendekatzeko.

Halakoak izan ziren Egoiliar Pazientearekin eta Brook Streeteko medikuarekin erlazionatutako inguruabar bereziak. Gau hartatik aurrera, poliziak ez du hiru hiltzaileen artean ezer ikusi, eta Scotland Yarden ustez, *Norah Creinalurrun*-ontzi zoritxarreko bidaiarien artean zeuden, duela urte batzuk esku guztiekin Portugalgo kostaldean, Oporto iparraldetik kilometro batzuetara, galdu zena. Laguntzailearen aurkako prozedura hautsi egin zen froga faltagatik, eta Brook Street Mystery-a, deitzen zen bezala, ez da inoiz erabat landu inongo inprimaki publikoa.